

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра тюркської філології

Курсова робота

з тюркської філології

на тему:

**СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОЛОРОНІМІВ У ТУРЕЦЬКИХ
ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЯХ**

Студентки групи тур 14-21

факультету сходознавства

денної форми здобуття освіти

спеціальності **035** Філологія

спеціалізації **035.068** *Східні мови та*

*літератури (переклад включно), перша –
турська*

Калінчук Таміли Валеріївни

Науковий керівник:

доц. Сіленко Наталія Василівна

_____

_____

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС

_____

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ	7
1.1. Дослідження колоронімів вітчизняними та зарубіжними вченими	7
1.1.1. Дослідження фразеології вітчизняними мовознавцями	7
1.1.2. Дослідження фразеології турецькими мовознавцями	11
1.2. Дослідження поняття "колоронім"	12
Висновки до Розділу 1	14
РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОЛОРОНІМІВ У ТУРЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЯХ.....	16
2.1 Класифікація фразеологізмів з кольорним компонентом за кількісною ознакою	16
2.2 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колірним компонентом .	17
2.2.1 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "чорний"	17
2.2.2 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "білий"	20
2.2.3 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "червоний"	21
2.2.4 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "жовтий"	22
2.2.5 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "зелений"	23
2.2.6 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "синій"	23
2.2.7 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "рожевий"	23
2.2.8 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "фіолетовий"	24
2.2.9 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "багряний"	24
Висновок до Розділу 2	25

ВИСНОВКИ	27
ÖZET	30
СПСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	31

ВСТУП

У сучасному світі, де мовні контакти та культурні взаємини між країнами постійно зростають, вивчення фразеології стає все більш актуальним. Фразеологія, як невід'ємна частина мовної культури, дозволяє дізнатися більше про історію становлення народу, про підхід до мислення нації, культуру країни. У мові проявляється менталітет людей, що проживають у певному мовному осередку, так як світогляд, світосприйняття та світовідчуття людей, яке вони відображають у творчості, створюється під впливом культури. У мові та всіх її компонентах спостерігаються національні особливості, психологія, внутрішній світ народу.

Фразеологія є однією з актуальних та перспективних галузей лінгвістики, яка вивчає фразеологічні одиниці, які вже стали стереотипними в мовленні та є невід'ємною частиною мовної культури.

Турецька фразеологія, множинна та різноманітна за семантикою та формою, являє собою труднощі для вивчаючих турецьку мову. У її складі наявна значна кількість стійких виразів, відмінних образністю й стилістичною різноплановістю.

Актуальність даної роботи визначається лінгвістичним, культурологічним та практичним значенням вивчення фразеології, як невід'ємної частини мовної культури. Фразеологія дає змогу глибше зрозуміти особливості та специфіку мовлення різних народів, а також розширює кругозір та сприяє підвищенню культурного рівня.

Мета роботи полягає в аналізі турецьких фразеологічних одиниць із колірним компонентом та виявленні їх семантичних особливостей, розглянути особливості використання фразеологічних одиниць з найменування кольору.

Досягнення поставленої мети в роботі вирішуються наступні **завдання**:

1. розглянути основні поняття фразеології
2. структурувати особливості класифікації фразеологічних одиниць в турецькій мові
3. проаналізувати лексику на позначення кольорів в турецькій мові

4. визначити семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колірним компонентом

Об'єктом дослідження є фразеологічні одиниці з колірним компонентом в турецькій мові.

Предметом дослідження є семантичні особливості колоронімів у турецьких фразеологічних одиницях.

Матеріалом дослідження послуговували фразеологічні словники турецької та української мов: "Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü" за укладання А. Аксоя, Фразеологічний словник української мови за укладання В. Білоноженка, Фразеологічний словник української мови за укладання Г. Удовиченко.

Серед **методів дослідження**, використаних під час виконання роботи можна виділити метод критичного аналізу та синтез наукової інформації, який було використано для вивчення лінгвістичних праць науковців; метод суцільної вибірки, який було використано під час пошуку прикладів на матеріалі фразеологічних словників; метод кількісного аналізу та статистичний метод, який дав змогу проаналізувати частотність вживання колоронімів у складі фразеологічних одиниць; методи семантичного і лінгвокультурологічного аналізу, завдяки якому було проаналізовано культурні особливості сприйняття колоронімів у складі фразеологічних одиниць турецької мови.

Наукова новизна роботи полягає у систематизації фразеологічних одиниць з колірним компонентом у турецькій мові та дослідженні їх семантичних особливостей на основі фразеологічного словника "Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü" за укладання А. Аксоя.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання її результатів для підготовки та читання таких курсів як турецька мова, лексикологія, практичний курс перекладу на основі турецької та української мов, лексичні труднощі в

перекладі, стилістика, особливості турецької розмовної мови, особливості турецької фразеології.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ ТУРЕЦЬКОЇ МОВИ

1.1. Дослідження колоронімів вітчизняними та зарубіжними вченими

Фразеологія та фразеологічні одиниці – це важливий компонент лексичного складу мови, оскільки вони допомагають передати значення за межами окремих слів. Вони надають спосіб виразити ідеї та концепції, для пояснення яких за інших умов знадобилося б набагато більше слів. Крім того, вони часто використовуються в ідіоматичних виразах, які є важливою частиною культурної комунікації.

Слово "фразеологія" буквально означає "вивчення про звороти мовия" (по грецьки phrases – зворот, вислів, logos – поняття, вчення).

1.1.1. Дослідження фразеології вітчизняними мовознавцями

Вивченням фразеології української мови десятиліттями займалися мовознавці, серед яких І. Огієнко, О. Потебня, І. Білодід, П. Горецький, М. Жовтобрюх, В. Ващенко, Л. Паламарчук, Л. Скрипник, А. Коваль, Л. Бухаловський, та ін.

Українські дослідники фразеології давали різні визначення терміну "фразеологія".

За визначенням українського мовознавця І. Огієнка, "фразеологія – це навчання про фразеологізми або сталі висловлювання, тобто про ті звороти, які у своїй готовій формі передають загальнолюдські ідеї або певні факти народного життя". (Огієнко,)

Український мовознавець І. Білодід у своїх працях описував фразеологію як "науку, що досліджує лексико-семантичну сполучуваність слів, стійкі мовні звороти, фразеологізми, однією з найважливіших властивостей яких є відтворюваність їх як цілісних мовних одиниць". (Білодід, 1973, с. 6)

Згідно з "Літературознавчою енциклопедією" за авторства та укладання Ю. Ковалева "фразеологія – це сукупність стійких, притаманних даній мові фразеологізмів, які від вільних словосполучень відрізняються регулярною відновлюваністю, поєднанням значень їх складників, експресивністю". (Ковалів, 2007)

В цілому, українські дослідники фразеології визначали цей термін як науку, що вивчає стійкі звороти мови, які передають загальнолюдські ідеї або певні факти народного життя.

Дослідники української фразеології надали різні визначення терміну "фразеологізм".

Український мовознавець О. Пономарів визначав фразеологізми як "мовні одиниці, що складаються з кількох роздільно оформлених компонентів, характеризуються стійкістю лексичного складу та синтаксичної будови і, як і окремі слова, позначають поняття". (Пономарів, 2001)

Український мовознавець І. Білодід у своїх працях описував фразеологізм як "сталий зворот, утворений з двох або більше слів, який має специфічне значення, яке не може бути зрозуміле на підставі значення його компонентів". (Білодід, 1973)

За визначенням українського мовознавця О. Потебні фразеологізм – це "це поетичний, тобто інакомовний, образ не складного зчеплення осіб і дій, а одного з елементів цього зчеплення, отже, окремо взятої особи, властивості, дії" (Потебня, 1894)

М. Жовтобрюха визначав фразеологізми як стійкі словосполучення, що сприймаються як одне ціле, як єдиний вислів, або мовний зворот, неподільний на окремі частини без втрати значення. (Жовтобрюх, 1965)

"Літературознавча енциклопедія" за авторства та укладання Ю. Ковалева подає визначення фразеології як "лексично неподільне, стійке у своєму складі, цілісне за значенням сполучення слів, що відтворюється у мові". (Ковалів, 2007)

В цілому, українські дослідники фразеології визначали фразеологізм як сталий зворот, який втратив пряме значення і передає загальну думку, відчуття, вимогу, наказ тощо, та має специфічне значення, яке не може бути зрозуміле на підставі значення його компонентів.

І. Білодід (1973) зазначає, що велике різноманіття фразеологічних одиниць ускладнює процес визначення об'єкту вивчення фразеології та її проблематику, в той же час предметом фразеології визначаються стійкі сполучення складені з більше ніж

двох слів, які створюють семантичну цілісність, а у процесі мовлення відтворюються як готові словесні конструкції.

Мовознавець М. Кочерган визначає предметом фразеології дослідження природи фразеологізмів, їх ознак та закономірностей їх функціонування в мові, де під фразеологізмами маються на увазі стійкі словосполучення, які відтворюються в готовому вигляді. (Кочерган, 2006)

Серед українських мовознавців, які присвятили свої праці дослідженню фразеології та уклали словники фразеологізмів української мови можна зазначити:

О. Пономарів – український мовознавець, який займався вивченням української фразеології та її історії. У 1928 році він видав працю "Українська фразеологія", яка стала однією з перших спроб систематизувати та класифікувати українські фразеологізми. Словник містить понад 8 000 фразеологічних одиниць та є одним з найдавніших фразеологічних словників української мови.

І. Огієнко – український мовознавець, який присвятив чимало уваги вивченню української фразеології. У 1959 році він видав працю "Фразеологія української мови", яка стала однією з найбільш повних досліджень у цій галузі. Словник містить близько 20 000 фразеологізмів, які поділяються на 4 групи за їхнім походженням: слов'янської, індоєвропейської, тюркської та іншої мовних сімей.

Д. Коваль є автором праць "Фразеологізми української мови" (1983), "Словник фразеологізмів української мови" (1989), "Фразеологічний словник української мови" (2001) та інших. У своїх дослідженнях Коваль звертав увагу на структуру та семантику фразеологізмів, їх взаємодію зі словниковим складом мови, проблеми перекладу фразеологізмів, а також їх роль у мовній картині світу.

Мовознавці по різному підходять до питання класифікації фразеологізмів. Єдиної ж класифікації не існує.

Вагомий внесок у розвиток фразеології зробив В. Виноградов, створивши класифікацію фразеологізмів, яка базується на семантичних та структурних ознаках фразеологічних одиниць (Жовтобрюх, 1965). Він виділяє такі групи фразеологізмів:

Фразеологічні зрощення – це складні фразеологізми, що складаються з двох чи більше слів, які нерозривно пов'язані між собою і виступають у фразеологічному значенні. Наприклад, "руки опускаються" або "бити баклуши".

Фразеологічні сполучення – це складні фразеологізми, що складаються з двох або більше слів, які можуть вживатися окремо, але разом вони мають специфічне фразеологічне значення. Наприклад, "вести до рук" або "лити воду на піч".

Фразеологічні єдності – це складні фразеологізми, що складаються зі слів, які не пов'язані між собою граматично, але утворюють специфічне фразеологічне значення. Наприклад, "бити об заклад" або "вести за носа".

Фразеологічні вирази – це фразеологізми, що складаються з одного слова, яке має специфічне фразеологічне значення. Наприклад, "сонце зайшло" або "в голову не приходять".

Класифікацію фразеологізмів створив І. Білодід зробивши вагомий внесок у дослідження фразеології української мови. Він створив класифікацію українських фразеологізмів за семантико-стилістичними ознаками (Білодід, 1973).

У своїй класифікації І. Білодід виокремив чотири складові фразеології:

Стійкі словосполучення – це вирази, у яких значення відрізняється від літературного, такі вирази не можуть бути замінені на синоніми, наприклад: "на вухах стоять".

Фразеологізми – це сполуки слів, які прийняли нове значення. Наприклад, "музичний глузд" – розуміння музики.

Прислів'я – короткі вислови, які містять загальноприйняті правди і рекомендації, наприклад: "без труда не вить з вовкамі".

Приказки – це фразеологізми з нормативними звертаннями, що мають на меті спонукати до певних дій, наприклад: "Бійся доброго старця і кривавого коня".

Український мовознавець Л. А. Булаховський поділяє фразеологічні одиниці на два типи (Булаховський, 1955):

Ідіоми - це стійкі звороти, що виражають стійке поняття та характерні для певної мови.

Фразеологізм - це стійкі звороти, які становлять змістовну цілісність, хоча їх складові частини легко виділяються.

Загалом, дослідження українських лінгвістів дозволили розширити наші знання про фразеологію української мови та розвинути методологію дослідження цієї галузі мовознавства.

1.1.2. Дослідження фразеології турецькими мовознавцями

Підхід українських та турецьких мовознавців до вивчення фразеології та фразеологізмів дещо відрізняється, у зв'язку з чим виникає невідповідність термінології, що стає причиною виникнення труднощів під час проведення наукових досліджень у галузі фразеології.

І. Покровська у статті "Критерії класифікації фразеологізмів у працях турецьких лінгвістів" (2007) дослідила структурно-семантичний підхід до класифікації фразеологічних одиниць турецьких мовознавців.

Загалом, фразеологізми в турецькій мові можна класифікувати за декількома категоріями, такими як фраземи, прислів'я, ідіоми, парні слова, скоромовки тощо. Фраземи - це сталі словосполучення, значення яких неможливо вивести з окремих слів, в той час як прислів'я - це вислови, які несуть в собі поради чи мудрість.

Для позначення фразеологічних одиниць турецькі мовознавці використовують два слова. На позначення фраземи - "deyim", на позначення прислів'я - "atasözü"

Серед турецьких мовознавців, які досліджували фразеологію Асим Аксой, Мехмет Хенгірмен, Нуреттін Коч. Мовознавцям також належить авторство а укладання словників фразеологізмів турецької мови.

Турецький мовознавець Асим Аксой досить вичерпно та показово подає відмінність між фраземами та прислів'ями. Фраземи А. Аксой визначає як сталі словосполучення або речення, які зображують дійсність або конкретну ситуацію. Тоді як прислів'я за визначенням мовознавця є сталими лаконічними реченнями, які передають повчання, мораль, пораду, звичаї народу.

За визначенням турецького мовознавця Мехмета Хенгірмена фраземи - це сталі вирази, що використовуються в переносному значенні, які забарвлюють мовленню

емоційності. Прислів'я за його класифікацією визначаються як сталі вирази суспільного значення, що передають повчання, пораду, мораль.

Нуреттін Коч зазначає основні відмінності між прислів'ями та фраземами у формі речення, або приказками. На думку мовознавця, прислів'я передають досвід народу, дають пораду і відображають звичаї та досвід пращурів. Напртивагу у фраземах зазвичай вбачається критика осіб, які діють всупереч загальноприйнятим нормам.

Можемо прослідкувати, що думки мовознавців особливо співпадають щодо визначення прислів'їв, тоді як визначення фразем є варіативним в залежності від підходу до класифікації фразеологічних одиниць.

Серед фразеологічних словників турецької мови:

1. "Atasözleri ve deyimler sözlüğü" (1984) - Asım Aksoy
2. "Deyimler sözlüğü" (1965) - Asım Aksoy
3. "Atasözleri sözlüğü" (1965) - Asım Aksoy
4. "Deyimler sözlüğü" (2011) - Mehmet Hengirmen
5. "Deyimler sözlüğü" (2004) - Nurettin Koç

Мовознавці продовжують досліджувати фразеологію у різних аспектах, оскільки ця галузь мовознавства є важливою для кращого розуміння культурних та соціальних аспектів мовлення кожного народу.

Турецькі лінгвісти - не єдині, хто вивчає турецьку фразеологію. Зарубіжні вчені також вивчають турецьку фразеологію і займаються порівняльним аналізом фразеології в різних мовах.

Омер Асим Аксой став першим турецьким мовознавцем, який займався питанням дослідження фразеології турецької мови та створив фундаментальну працю у вигляді словника фразем та прислів'їв, що складається з 3 частин. Саме його роботи стали базою для практичної частини нашого дослідження.

1.2. Дослідження поняття "колоронім"

Колороніми є важливим аспектом вивчення етнолінгвістики, адже відображають культурні та історичні аспекти вивчення різних мов та народів, а також

допомагають дослідити особливості значення та символізму окремих кольорів для певних народів.

Людина, сприймаючи колір, як фізичне явище, знаходить його відображення словесне, у колоронімах.

Колір з погляду фізики - суб'єктивна характеристика сприйняття світлової хвилі, яка базується на здатності людського зору розпізнавати електромагнітне випромінювання з довжиною хвиль у межах видимої зони. Колір можна описати трьома основними параметрами: тон, насиченість та яскравість. Тон вказує на конкретний колір, наприклад, червоний або зелений. Насиченість відображає наскільки яскравим є колір, яскравість вказує на те, наскільки світлим або темним є колір.

Колороніми - група якісних прикметників, які використовуються на позначення кольору, або відтінку та мають географічну або культурну специфічність.

Дослідженнями колоронімів, у тому числі колороніми у складі фразеологічних одиниць, у своїх працях займалися такі українські дослідники Л.М. Грановська (1964), А. М. Куслик (1967), А. Ф. Канська (1970), О. М. Дзівак (1975, 1994), Н. Б. Бахіліна (1975), Р. В. Алімпієва (1986, 1987, 1992), А. В. Висоцький (1998), Т. Ф. Ковальова (1999), І. В. Ковальська (2000), Л. Г. Єгорова (2001), С. В. Кулинська (2002), О. А. Шеховцова (2003) та ін.

Кольороніми поділяються на основні та периферійні. Основними колоронімами прийнято вважати дев'ять кольорів: білий, чорний, сірий, червоний, жовтий, зелений, голубий, синій, коричневий. Саме колороніми цієї груп набувають особливе значення, засновані на певних асоціаціях, та світосприйнятті певної культури. До периферійних колоронімів належать ті, що слугують для позначення відтінку основного кольору. (напр.: оранжевий, рожевий, фіолетовий, багряний та ін.).

Психологія також доична до теми вивчення кольорів, а саме психологія сприйняття кольору вивчає як люди сприймають колір та які процеси відбуваються у мозку людини у цей момент. Досліджується які кольори викликають у людей ті чи

інші емоції та як це впливає на їх емоції а поведінку. Також досліджуються особливості сприйняття кольору у різних людей та культурах.

Для нашого дослідження семантичних особливостей колоронімів беремо до аналізу основні колороніми (чорний, білий, червоний, жовтий, зелений, синій) та деякі периферійні кольори (рожевий, фіолетовий, багряний).

Висновки до Розділу 1

Вивчаючи мову людина засвоює її словесну форму, вивчає мовний етикет, вчиться висловлювати власні думки, відчуття, дізнається про національний менталітет та його особливості. Фразеологія яскраво передає специфіку мови, її самобутність, відображає спосіб мислення народу та своєрідним зображенням народного духу, думки.

Фразеологія - це одне з мовних явищ, що демонструє багатство мови та рівень її розвитку. Завдяки фразеології урізноманітнюється мовлення, додається експресивність та емоційне. Цей розділ мовознавства є джерелом вивчення культури та світосприйняття певного народу.

Дослідженню фразеологічних одиниць та їх класифікації мовознавці приділяють чимало уваги. У мовознавстві не прийнято єдиної класифікації фразеологізмів, вона відрізняється в залежності від підходу кожного окремого дослідника. При компаративному аналізі фразеологізмів української та турецької мов виникають складнощі, пов'язані невідповідністю класифікацій фразеологічних одиниць. На відміну від багатоскладової системи фразеологізмів в українській мові, в турецькому мовознавстві фразеологічні одиниці прийнято поділяти на дві категорії: "deyim" (фраземи) та "atasözü" (прислів'я).

Фраземи - це сталі словосполучення, значення яких неможливо вивести з окремих слів.

Прислів'я – це вислови, які несуть в собі поради чи мудрість.

В рамках дослідження фразеології приділяється увага фразеологізмам з колірним компонентом, як одній з важливих складових фразеологічної системи будь-якої мови. Такі фразеологізми відображають взаємозв'язки між кольором та певними ідеями, які можуть мати культурологічне, історичне, релігійне або побутове значення.

Колороніми - це група якісних прикметників, які використовуються на позначення кольору. Фразеологізми з колірним компонентом - група фразеологічних одиниць, які містять найменування кольору у своєму складі.

Фразеологізми з колірним компонентом зустрічаються в усному мовленні та в художніх творах. Автор за допомогою кольорів виражає своє ставлення до ситуації, літературного героя, або ж сприяє ставленню читача до тих чи інших подій, персонажів, вчинків. Колір допомагає розкрити сюжет, слугує допоміжним елементом у розумінні підтексту. Колір несе у собі образотворчі, характеротворчі та уточнюючі функції. Мовець використовує фразеологізми з метою збагачення мовлення та зрозумілого вираження своїх думок і почуттів. Фразеологізми допомагають уникнути повторення одних і тих же слів та фраз, а також дозволяють передати складні ідеї в більш коротких і точних висловлюваннях.

РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОЛОРОНІМІВ У ТУРЕЦЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЯХ

2.1 Класифікація фразеологізмів з кольорним компонентом за кількісною ознакою

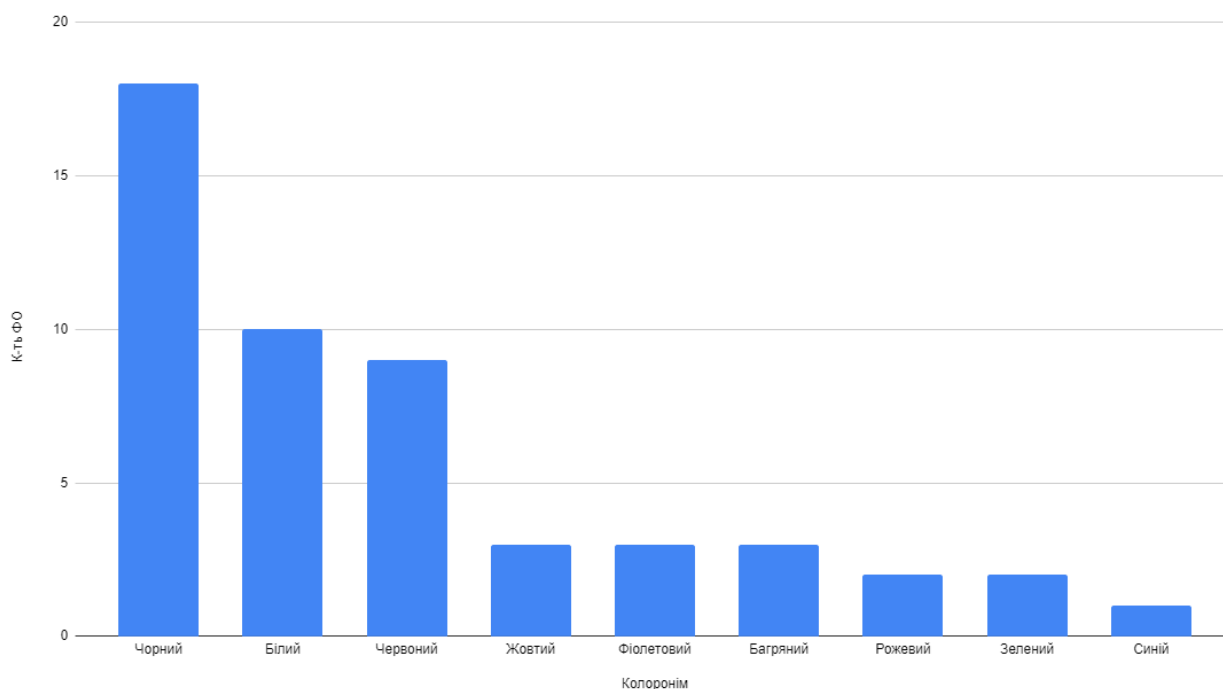
Джерельною базою даного дослідження стали фразеологічні одиниці з компонентом кольору, взяті з наступних лексикографічних: "Atasözleri ve deyimler sözlüğü" (уклад.: А. Аксой), Фразеологічний словник української мови (уклад.: Удовиченко Г. М.), Словник фразеологізмів української мови (уклад.: В. М. Білоноженко та ін.)

Відбір фразеологізмів здійснювався на підставі наявності колороніму, який вказує на назву кольору. Було зафіксовано фразеологічні одиниці з дев'ятьма прикметниками на позначення кольору, серед яких: чорний, білий, червоний, жовтий, фіолетовий, багряний, рожевий, зелений, синій.

Із зафіксованих 50 фразеологічних одиниць з колірним компонентом найчастотнішими є утворення з прикметником чорний, білий, червоний, які зустрічаються сімнадцять, десять та дев'ять разів відповідно. Менше зафіксовано фразеологічних одиниць, які у своєму складі містять інші колороніми. З прикметниками жовтий, фіолетовий та багряний зафіксовано по 3 фразеологізми. З прикметниками рожевий та зелений зафіксовано по 2 фразеологічні одиниці. Найменше фразеологічних одиниць виявлено з колоронімом на позначення синього кольору – одна фразеологічна одиниця.

Методом кількісного аналізу було підраховано та проаналізовано частотність вживання колоронімів у складі фразеологічних одиниць. На основі підрахунків було складено таблицю частоти вживання прикметників на позначення різних кольорів у складі фразеологічних одиниць турецької мови, вибраних з фразеологічного словнику турецької мови за укладання А. Аксоя.

Таблиця 2.1 Кількість фразеологічних одиниць за частотою вживання колоронімів

2.2 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колірним компонентом

Сучасні лінгвокультурні дослідження дозволяють встановити, що кожна нація має своє власне, характерне використання кольорів, яке відображає традиції та звичаї у їхньому суспільстві. За допомогою цих досліджень можна відкрити нові перспективи вивчення культур та мов, а також покращити міжкультурне спілкування.

2.2.1 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "чорний"

Чорний колір має негативну конотацію в багатьох культурах світу, включаючи турецьку. Це пов'язано з його асоціаціями зі смертю, жалобою, трауром та печаллю. У турецькій мові чорний колір використовується для позначення негативних рис, таких як жорстокість, злість, безвідповідальність, а також для позначення ворожих сил, зла, п'їтьми та незнайомих об'єктів, які можуть спричинити страх чи небезпеку.

Aktan karadan haber olmamak (букв. не отримувати новин ні від білого, ні від чорного) – "бути абсолютно необізнаним у чомусь"

Укр.: як сліпий про кольори

Akla karayı seçmek (букв. маючи біле, обирати чорне) – "приймати найгірше рішення"

Укр.: брати хуже за добре

Alnının kara yazısı (букв. чорний напис на лобі) – "погана доля"

Укр.: чорна пляма

Aralarına kara kedi girmek (букв. між двома входить кіт) – "холод у стосунках між двома друзями"

Укр.: побити глеки

Aralarından kara kedi geçmek (букв. між двома проходить чорний кіт) – "холод у стосунках між двома людьми"

Укр.: чорна кішка пробігла

Ayaklarına (ayağına) kara su (sular) inmek (букв. чорна вода спускається у ноги) – "дуже втомлюватися"

Укр.: падати з ніг

Bahtı kara olmak (букв. бути чорною долею) – "не мати талану"

Укр.: мати лиху вдачу

(Birinin) ak dediğine kara demek (букв. назване білим називати чорним) – "не йти на згоду з іншою людиною, проявляти впертість"

Укр.: видавати біле за чорне

Gözü kara çıkmak (букв. око виявляється чорним) – "бути безстрашним"

Укр.: не з полохливого десятку

Kara listeye almak – (букв. надавати у чорний список) – "вважати когось шкідливим"

Укр.: занеси до чорного списку

Kara para aklamak – (букв. відбілювати чорні гроші) – "прибуток від незаконної діяльності"

Укр.: відмивати гроші

Kara yasa bürünmek (букв. завертатися у чорний траур) – "бути надзвичайно засмученим"

Укр.: як чорна хмара

Siyah çelenk takmak (букв. носити чорний вінок) – "сумувати за загиблим"

Укр.: носити жалобу

On parmağında on kara (букв. на десяти пальцях десять чорнот) – "про тих, хто ганьбить інших"

Укр.: укривати ганьбою

Yüzünü kara çıkarmak (букв. чорнити обличчя) – "соромити когось"

Укр.: задати перцю з маком

Kara gün (букв. чорний день) – "важкий період"

Укр.: чорний день, чорна година

2.2.2 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "білий"

Білий колір в культурі багатьох народів вважається символом чистоти, світла, добра, порядку та гармонії. У багатьох релігіях білий колір асоціюється зі святістю та божественністю, і, таким чином, він може бути використаний для символізації божественного світла та божественного благословення. У деяких культурах білий колір пов'язаний з особливими життєвими моментами, наприклад, з весіллям, народженням дитини, діям примирення та початком нового життя.

Білий колір в турецькій культурі білий колір є важливим у віруваннях і традиціях, пов'язаних із вірою, народними звичаями та святами. Наприклад, білий колір зазвичай пов'язують із духовністю та молитвою, тому він є домінуючим кольором в мечетях та інших святинях.

Akı ak karası kara (букв. біле є білим, чорне є чорним) – "все як треба: біла шкіра, чорні очі, чорне волосся

Укр.: в повному ажурі

Ak sakaldan yok sakala gelmek – "стати дуже старим та слабким"

Укр.: Волос сивіє, а голова шаліє

Beyaz bayrak sallamak (букв. розвіювати білим стягом) – "припинення вогню"

Укр.: підняти білий прапор

Beyaza çekmek (букв. візбратися на білий) – "збліднути"

Укр.: побіліти як стіна

Beyaz eldiven giymek (букв. одягати білі рукавички) – "уникати важкої праці"

Укр.: Білі ручки чужі руки люблять

Bembeyaz kesilmek (olmak) (букв. різко побіліти) – "збліднути"

Укр.: збліднути як сніг

Beyaz sayfa açmak (букв. відкривати білу сторінку) – "починати спочатку"

Укр.: відкривати нову сторінку

Şakakları ağarmak (beyazlanmak) (букв. скроні білішають) – "образ досвідченої, мудрої людини"

Укр.: Сивина в бороду – "розум в голову"

2.2.3 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "червоний"

Червоний колір в турецькій культурі має чимало значень. З одного боку, це колір, який символізує кохання, страсть та емоції. З іншого боку, червоний колір може також мати негативне значення, асоціюючись з кров'ю, війною та насильством, втомую.

Kırkırmızı kesilmek (olmak) (букв. різко стати червоним) – "почервоніти з будь-якої причини"

Укр.: наливатися кармазином

Kırmızı dipli mumla davet etmek (букв. запросити когось червоною свічкою в конверті) – "наполегливо запрошувати в гості"

Укр.: відкривати двері широко

Kırmızı kart görmek (букв. бачити червону картку) – "отримати відмову"

Укр.: отримати червону картку

Kırmızı kart göstermek (букв. показувати червону картку) – "відмовляти"

Укр.: показати червону картку

Tamtakır kırmız bakır (букв. порожня червона мідь) – "порожній"

Укр.: порожня бочка гурчить, а повна мовчить

İki eli (kızıl) kanda olsa (букв. навіть якщо обидві руки були вкриті червоною кров'ю) – "не відступати від справи зв жодних умов"

Укр.: кров з носа

Kızılca kıyamet kopmak (букв. червона катастрофа) – "шуміти під час сварки"

Укр.: знімати галас

Kırmızı çizgi (букв. червона лінія) – "межа, яку заборонено переходити"

Укр.: виходити за рамки

Kırmızı gül (букв. червона роза) – "символ кохання"

Укр.: червона калина

2.2.4 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "жовтий"

У різних культурах жовтий колір часто асоціюється зі сонцем, теплом, радістю, оптимізмом та енергією. Однак, також може мати негативні конотації, зокрема, використовуватися для позначення небезпеки, обману, зради та негараздів.

Проаналізувавши подані фразеологізми з колірним компонентом, можна зробити висновок, що жовтий колір в турецькій культурі активно використовується у негативному контексті, зокрема для позначення поганого самопочуття.

Benzi sararmak (букв. пожовтіти в обличчі) – "збліднути з причини страху, смутку"

Укр.: збіліти як стіна

Yüzü sararmak (букв. пожовтіти в обличчі) – "збліднути з причини страху, смутку"

Укр.: збіліти як полотно

Sapsarı kesilmek (olmak) (букв. різко пожовтіти) – "різко збліднути з причини страху, смутку"

Укр.: сердце впало в п'ятки

2.2.5 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "зелений"

Зелений - найпоширеніший колір в європейській природі. Цей колір має заспокійливий ефект. Символізує любов, життя, надію, порятунок, гармонії, зростання, ніжність, незрілість. Наприклад, у деяких країнах Західної Європи зелений колір пов'язують зі заздрістю та ревнощами, нещасливою любов'ю або заздрістю.

В турецькій

Her boyayı boyadı, bir fıstıki yeşil (mi) kaldı? (букв. пофарбував кожен фарбу, чи залишилась зелена фісташка?) – "незначна неважлива робота"

Укр.: розмінятися на дрібниці

Yeşil ışık yakmak (букв. запалити зелене світло) – "надати дозвіл"

Укр.: давати зелене світло

2.2.6 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "синій"

Mavi boncuk dağıtmak (букв. розсипати сині намистини) – "проявляти любов до багатьох людей, змушуючи їх думати, що вони єдині"

Укр.: ні вашим, ні нашим

2.2.7 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "рожевий"

Рожевий колір в турецькій фразеології використовується не часто і не має конкретних семантичних особливостей. Однак, деякі фразеологізми, що містять рожевий колір, можуть використовуватися відповідно до контексту з позитивним

значенням і використовується для опису краси, романтики та ідеалізованого стану речей.

(Bir yeri, bir şeyi) toz pembe görmek (букв. бачити в рожевому кольорі) – "дивитися позитивно на щось, когось; не помічати недоліків у чомусь, комусь"

Укр.: Дивитися крізь рожеві окуляри

Dünyayı toz pembe görmek (букв. бачити світ рожевим) – "дивитися позитивно на щось, когось; не помічати недоліків у чомусь, комусь"

Укр.: дивитися (на світ) крізь рожеві окуляри

2.2.8 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "фіолетовий"

Фіолетовий колір в турецькій фразеології також використовується не часто і не має конкретних семантичних особливостей.

Ali alına, toru toruna (букв. багрянний багрянному, фіолетовий фіолетовому) – "здорова людина"

Укр.: білий та рум'яний з лиця

Mosmor kesilmek (olmak) (букв. різко стати фіолетовим) – "збліднути від сильного переляку або здивування"

Укр.: білий як хустка

2.2.9 Семантичні особливості турецьких фразеологізмів з колоронімом "багрянний"

Багрянний колір є близьким до червоного та відповідно має близьке до нього семантичне значення та позначає втому, кров.

Al alı, tor toru (букв. багрянний є багряним, фіолетовий є фіолетовим) – "почервоніти від поспіху або втоми"

Укр.: червоніти по самі вуха

Al kanlara boyanmak (букв. забарвлюватися в багряню кров) – "загинути від поранення"

Укр.: битися до останнього подиху

Висновок до Розділу 2

Оскільки фразеологізми утворюються в мовленні і відображають ті явища і предмети, що безпосередньо оточують людей, то люди, в свою чергу, надають їм тих чи інших характеристик, в тому числі ознак за кольором. Отже, цілком закономірно, що у деяких фразеологізмах, саме колір є складовою частиною. Колір допомагає створити яскраві зорові образи з сухих абстракцій, що робить мовлення барвистим та емоційно насиченим. Колір є психологічним, емоційним, культурним аспектом, і за його допомогою передається емоційний стан людини, її позитивні та негативні риси характеру, різні соціальні та культурні явища, а також менталітет того чи іншого народу.

Входячи до складу фразеологізмів, назви кольорів у деяких випадках втрачають своє первинне значення (ознака кольору) і набувають зовсім інших семантичних відтінків.

Із зафіксованих 50 фразеологічних одиниць з колірним компонентом найчастотнішими є утворення з прикметником чорний (17), білий (10), червоний (9). З іншими колоронімами фразеологічних одиниць менше: з прикметником жовтий (3), фіолетовий (3), багряний (3), рожевий (2), зелений (2), синій (1).

Прикметник з найскладнішою семантичною структурою виявився чорний, який у складі сталих сполучень слів виявив 13 лексико-семантичних варіантів значення.

У колороніма чорний виокремлено такі семантичні значення: 'необізнаність' (*aktan karadan haber olmamak, akla karayı seçmek*), 'розривання стоснків між людьми' (*aralarına kara kedi girmek, aralarından kara kedi geçmek*), 'жалоба' (*siyah çelenk takmak*), 'втома' (*ayaklarına (ayağına) kara su (sular) inmek*), 'смуток' (*kara yasa bürünmek*),

‘важкий період’ (kara gün), ‘невдача’ (alnının kara yazısı, bahtı kara olmak), ‘суперечки’ (birinin ak dediğine kara demek), ‘сварки’ (yüzünü kara çıkarmak), ‘ганьба’ (on parmağında on kara), ‘шкідливість’ (kara listeye almak), ‘незаконність’ (kara para aklamak), ‘сміливість’ (gözü kara çıkarmak).

У колороніма білий виокремлено такі значення: ‘позитивна характеристика’ (akı ak karası kara), ‘старість’ (ak sakaldan yok sakala gelmek), ‘мир’ (beyaz bayrak sallamak), ‘зміна кольору обличчя через емоційний стан’ (beyaza çekmek, bembeyaz kesilmek), ‘легка праця’ (beyaz eldiven giymek), ‘початок’ (beyaz sayfa açmak), ‘мудрість’ (sakakları ağarmak (beyazlanmak)).

У колороніма червоний виокремлено такі значення: ‘гостинність’ (kırmızı dipli mumla davet etmek), ‘відмова’ (kırmızı kart görmek, kırmızı kart göstermek), ‘кохання’ (kırmızı gül), ‘межа’ (kırmızı çizgi), ‘наполеглевість’ (iki eli kızıl kanda olsa), ‘сварка’ (kızılca kıyamet kormak), ‘пустота’ (tamtakır kırmız bakır), ‘зміна кольору обличчя через емоційний стан’ (kırkırmızı kesilmek).

У колороніма жовтий виокремлено таке значення: ‘змінна кольору обличчя через емоційний стан’ (benzi sararmak, yüzü sararmak, sapsarı kesilmek).

У колороніма зелений виокремлено такі значення: ‘незначне’ (her boyayı boyadı, bir fıstıki yeşil (mi) kaldı?), ‘дозвіл’ (yeşil ışık yakmak).

У колороніма синій виокремлено таке значення: ‘догоджати’ (mavi boncuk dağıtmak).

У колороніма рожевий виокремлено таке значення: ‘ідеалізований стан речей’ (bir yeri, bir şeyi tozrembe görmek, dünyayı tozrembe görmek).

У колороніма фіолетовий виокремлено такі значення: здоров’я (alı alına, togu toguna), переляк (mosmor kesilmek).

У кольороніма багрянний виокремлено такі значення: здоров’я (alı alına, togu toguna), втома (al alı, mor moru), поранення (al kanlara boyanmak).

ВИСНОВКИ

Оскільки фразеологізми утворюються в мовленні і відображають ті явища і предмети, що безпосередньо оточують людей, то люди, в свою чергу, надають їм тих чи інших характеристик, в тому числі ознак за кольором. Отже, цілком закономірно, що у деяких фразеологізмах, саме колір є складовою частиною. Колір допомагає створити яскраві зорові образи з сухих абстракцій, що робить мовлення барвистим та емоційно насиченим. Колір є психологічним, емоційним, культурним аспектом, і за його допомогою передається емоційний стан людини, її позитивні та негативні риси характеру, різні соціальні та культурні явища, а також менталітет того чи іншого народу. Входячи до складу фразеологізмів, назви кольорів у деяких випадках втрачають своє первинне значення (ознака кольору) і набувають зовсім інших семантичних відтінків.

Після дослідження семантичних особливостей фразеологізмів з найменуванням кольору в турецькій мові - наступні висновки.

Фразеологізм - самостійна одиниця мови, яка вступає в зв'язки з іншими одиницями мови, виконує в реченні відповідну синтаксичну функцію. Основним засобом утворення фразеологізму є часткове або повне образне переосмислення.

Колоронім - лексична одиниця, яка вказує на колір. Під час утворення фразеологічної одиниці колорнім входить до її складу та позначає своє первинне значення, рідше, набуває семантичного відтінку, який асоціюється зі значенням самого кольору.

У складі фразеологізму колорнім може виконувати різні граматичні функції: іменника, дієслова, прикметника, прислівника.

Певну частину фразеологізмів з компонентом найменування кольору становлять фразеологізми, до складу яких назви кольорів увійшли в прямому

значенні. В інших випадках при утворенні фразеологізмів головним було психологічне тлумачення кольору.

За основу дослідження було взято фразеологічний словник турецької мови за укладання А. Аксоя. Було зафіксовано та відібрано 50 фразеологічних одиниць, які мали у своєму складі колірний компонент.

Найчастотнішим виявився чорний колір, який містився у складі сімнадцяти фразеологічних одиниць. Другим за кількісною ознакою опинився білий колір, який було зафіксовано у десяти фразеологічних одиницях. Червоний колір став третім за вживаністю з кількісним показником, що дорівнює дев'яти. Інші кольори виявилися менш продуктивними у творенні фразеологічних одиниць. Таким чином жовтий колір став частиною трьох фразеологічних одиниць, на рівні з фіолетовим та багряним. Двічі у складі фразеологізмів були зафіксовані зелений та рожевий кольори. Найменш уживаним виявився синій колір, який було зафіксовано однієї фразеологічній одиниці.

Аналіз семантичних особливостей виявлених фразеологізмів дав наступний результат.

Прикметником з найскладнішою семантичною структурою виявився чорний, який у складі сталих сполучень слів виявив тринадцять лексико-семантичних варіантів значення. Прикметники білий та червоний також виявили значну кількість семантичних значень, що складає шість різних варіантів значення. Інші кольороніми проявилися у меншій кількості лексико-семантичних значень. Багрянй, має розташування на спекторному колі найближче до червоного, перейняв деякі його значення. Таким чином багрянй колір зафіксовано у трьох лексико-семантичних значеннях. Зелений та фіолетовий у складі фразеологічних одиниць виявили по два різні семантичні значення. Найменше лексико-семантичних значень зафіксовано у прикметників синій та рожевий.

Отже, найбільш продуктивними для творення фразеологічних одиниць виявилися прикметники на позначення чорного, білого та червоного кольорів.

Фразеологізми з колірним компонентом мають великий потенціал для подальшого дослідження та вивчення. Оскільки такі фразеологізми відображають певні аспекти культури, менталітету та психології народу, їх вивчення може допомогти краще зрозуміти інші культури та мови.

Наприклад, вивчення фразеологізмів з колірним компонентом може допомогти у пізнанні національної культури, традицій та історії. Крім того, ці фразеологізми можуть вказувати на певні соціальні та культурні явища, які характерні для конкретної країни чи регіону.

Також вивчення фразеологізмів з колірним компонентом може допомогти в покращенні мовленнєвої майстерності та збагаченні лексичного запасу. Оскільки такі фразеологізми зазвичай використовуються в певних контекстах та мають відтінки значень, їх вивчення може допомогти у використанні їх належним чином.

Таким чином, дослідження та вивчення фразеологізмів з колірним компонентом є важливим напрямом для подальшої розвитку мовознавства та культурології.

ÖZET

Ülkeler arasındaki dil temaslarının ve kültürel ilişkilerin sürekli arttığı bugünkü dünyada, deyimbilim öğrenmesi giderek daha aktüel hale geliyor. Deyimbilim, dil kültürünün ayrılmaz bir parçası olarak, ulusun oluşum tarihi, ulusun düşüncesine yaklaşım, ülke kültürü hakkında daha fazla bilgi edinmemizi sağlar.

Anlambilim ve biçim açısından çok sayıda ve çeşitli olan Türkçe deyimler, Türkçe öğrenenler için bir meydan okumadır.

Bu araştırmanın aktüalite, dil kültürünün ayrılmaz bir parçası olarak deyimbilim öğrenmesinin dilsel, kültürel ve pratik önemi ile belirlenir. Deyimbilim, farklı halkların konuşmalarının özelliklerini daha derinden anlamayı sağlar, ayrıca kişinin ufkunu genişletir ve kültürel seviyenin yükselmesine katkıda bulunur.

Araştırmanın amacı, renk unsuru taşıyan Türkçe deyim birimlerini incelemek ve anlamsal özelliklerini belirlemek.

Araştırmada A. Aksoy tarafından derlenen "Atasözleri ve deyimler sözlüğü" esas alınmıştır. Renk bileşeni olan 50 deyim birimi seçildi ve kaydedildi.

En yaygın rengin, on yedi deyimsel birimde yer alan siyah olduğu ortaya çıktı. Miktar açısından ikincisi, on deyim biriminde kaydedilen beyaz renkti. Kırmızı, dokuz niceliksel indeks ile en çok kullanılan üçüncü renkti. Diğer renklerin deyim birimlerinin oluşturulmasında daha az üretken olduğu ortaya çıktı. Böylece sarı renk, mor ve al ile aynı seviyede olan üç deyimsel birimin parçası haline geldi. Yeşil ve pembe renkler, deyimsel birimlerin bileşiminde iki kez kaydedildi. En az kullanılan renk maviydi.

Tespit edilen ifade birimlerinin anlamsal özelliklerinin analizi aşağıdaki sonucu verdi.

En karmaşık anlamsal yapıya sahip sıfatın siyah olduğu ortaya çıktı ve bu, deyimlerin bileşiminde on üç anlam varyantını ortaya çıkardı. Beyaz ve kırmızı sıfatları ayrıca, altı farklı anlam varyantına ulaşan önemli sayıda semantik anlam ortaya çıkardı. Diğer renk adları, daha az sayıda anlamda ortaya çıktı. Spektrum dairesinde kırmızıya en yakın olan al rengi, nazen kırmızı ile aynı bir anlamı vardır. Böylece, al rengi üç anlamda yer alır. Deyimlerin bileşimindeki yeşil ve mor, her biri iki farklı anlamı ortaya çıkardı. En az değerler mavi ve pembe sıfatlarda kaydedilir.

Bu nedenle, deyimsel birimlerin oluşturulması için en verimli olanın siyah, beyaz ve kırmızı renkleri ifade eden sıfatlar olduğu ortaya çıktı.

Renk bileşenine sahip deyimlerin, daha fazla araştırma ve inceleme için büyük bir potansiyeli var. Bu tür deyimler, insanların kültürünün, zihniyetinin ve psikolojisinin belirli yönlerini yansıttığı için, bunların incelenmesi diğer kültürleri ve dilleri daha iyi anlamaya yardımcı olabilir.

СПСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білодід, І. (1973). Сучасна українська літературна мова: лексика і фразеологія. Наукова думка.
<https://dlib.kiev.ua/items/show/646#?c=0&m=0&s=0&cv=0>
2. Білоноженко, В. (1993). Фразеологічний словник української мови. Наукова думка.
3. Білоноженко, В. (2003). Словник фразеологізмів української мови. Наукова думка.
4. Жовтобрюх, М. (1965). Сучасна українська літературна мова. Радянська школа.
<http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000852>
5. Ковалів, Ю. (2007а). Літературознавча енциклопедія (Т. 1). Академія.
<https://archive.org/details/literaturoznavchat1/page/n607/mode/2up>
6. Покровська, І. (2007). Критерії класифікації фразеологізмів у працях турецьких лінгвістів. Сходознавство, (38), 114–118.
7. Покровська, І. (2011). Етнічна специфіка кольоративу білий у сучасній турецькій мові. *Studia Linguistica*, (5), 106–109. <http://studia-linguistica.knu.ua/pokrovska-i-l-etnichna-specifika-kolorativu-bilij-u-suchasnij-tureckij-movi/>
8. Покровська, І. (2012). НАЦІОНАЛЬНА МАРКОВАНІСТЬ ВІДТІНКІВ КОЛЬОРАТИВУ ЖОВТИЙ У СУЧАСНІЙ ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ. *Вісник*, (18), 36–38. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILE=&S21STR=VKNU_Sm_2012_18_10
9. Пономарів, О. (2001). Культура слова: Мовностилістичні поради (2-ге вид.). Либідь.
10. Потебня, О. (1894). У Изъ лекцій по теоріи словесности. Басня. Пословица. Поговорка. (с. 108–109).

11. Семашко, Т. (2008). Особливості семантики та функціонування слів-колоративів в українській фразеології [Неопубл. автореф. дис. канд. філол. наук].
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова.
12. Удовиченко, Г. (1984). Фразеологічний словник української мови. Вища школа.
13. Aksoy, A. (2007). Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü. İnkilap Yayınevi.
<https://sozluk.tdk.gov.tr/>